

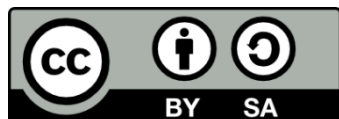
Μετάφραση Ειδικών Κειμένων I

Ενότητα 2: Η ειδική μετάφραση

Τιτίκα Δημητρούλια

Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας

Τομέας Μετάφρασης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Στόχος της ενότητας

- Η κατανόηση της ειδικής μετάφρασης
- Στο πλαίσιο της ειδικής διαπολιτισμικής επικοινωνίας
- Μιας πολύπλοκης διαδικασίας που βασίζεται στις γλώσσες για ειδικούς σκοπούς ή ειδικές γλώσσες, σε ποικίλες περιστάσεις επικοινωνίας, για ποικίλους σκοπούς και με ποικίλες απαιτήσεις

Ειδική, τεχνική, επαγγελματική μετάφραση

- Ασάφειες, επικαλύψεις, αντιφάσεις της σχετικής ορολογίας
- **Επαγγελματική μετάφραση:** συνήθως η ειδική μετάφραση
- **Αλλά και η μετάφραση στον εκδοτικό χώρο**
- Τεχνική = ειδική μετάφραση (με διεύρυνση της έννοιας του τεχνικού);
- Ειδική = επιστημονική μετάφραση;
- Η τεχνική και η επιστημονική μετάφραση πεδία της ειδικής μετάφρασης

Ειδική μετάφραση / μετάφραση ειδικών κειμένων =

- Τεχνική μετάφραση = μετάφραση τεχνικών κειμένων και κειμένων τεχνολογίας
- Επιστημονική μετάφραση = μετάφραση επιστημονικών κειμένων (για κάθε σκοπό και χρήση)
- Επαγγελματική μετάφραση = η μετάφραση ως επάγγελμα, ασχέτως τύπου κειμένων
- Η ειδική μετάφραση ορίζεται σε σχέση με πολλές και διαφορετικές **ειδικές γλώσσες**, άρα **ειδικά πεδία**

Ειδικές γλώσσες

Ποικίλη ορολογία και πάλι

- Ειδικές γλώσσες
- Γλώσσες ειδικότητας
- Γλώσσες ειδικού σκοπού
- Υπο-κώδικες
- Μεταγλώσσες
- Τεχνόλεκτα

Γλώσσα ειδικού σκοπού / ειδική γλώσσα

- Κοινωνιόλεκτος / Επαγγελματική γλώσσα
- Ποικιλία μιας φυσικής γλώσσας που αφορά ένα γνωστικό πεδίο ή ένα πεδίο δραστηριοτήτων και καλύπτει τις ανάγκες επικοινωνίας των ομιλητών του εν λόγω πεδίου
- Ειδική γλώσσα = ειδική ορολογία μόνο;

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΕΡΩΤΗΜΑ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ
ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ

Ορισμός ειδικής γλώσσας κατά ISO 1087*

«Sous-système linguistique qui utilise une **terminologie et d'autres moyens linguistiques** et qui vise la non-ambiguïté de la communication dans un domaine particulier.» [ISO 89].

* Όπου ISO= International Organization for Standardization, Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης, που δημιουργεί και εκδίδει πρότυπα. Βλ. <http://www.iso.org/iso/home.html>

Terminologie et autres moyens linguistiques

La terminologie selon la **norme** 1087 ISO [ISO 89]:

«Étude scientifique des notions et des termes en usage dans les langues de spécialité.»

Άσκηση: Αναζητήστε το πρότυπο που αναφέρεται παραπάνω. Τι σημαίνει η λέξη norme; Είναι όρος; Τεκμηριώστε την απάντησή σας.

Ένας άλλος ορισμός της ειδικής γλώσσας

La langue de spécialité est une variété de langue, à dominante cognitive,

- dont les textes, cumulatifs, d'émotivité, de subjectivité et de métaphoricité contrôlées, et délimités de manière externe, ont pour but de **signifier et de communiquer, au sein d'une collectivité restreinte, le contenu thématique, raisonné et circonstancié,**
- et dont les ressources, qui sous-tendent ces textes sur tous les plans linguistiques, sont marquées par des **caractères graphiques**, par des **tendances syntaxiques** et, surtout, par **un ensemble rapidement renouvelable des unités lexicales** qui requièrent, et reçoivent dans les textes, une **précision sémantique métalinguistique.** (Kocourek 1991:42)

Θεωρητικές προσεγγίσεις της ειδικής μετάφρασης – φάσεις και τάσεις

- 1950-1975: η ειδική μετάφραση εξετάζεται σε επίπεδο λεξιλογικό / η επικοινωνιακή παράμετρος παραγνωρίζεται / οι ειδικές γλώσσες ταυτίζονται με την ορολογία
- 1975-85: εισάγεται με έμφαση η επικοινωνιακή παράμετρος / από τις ειδικές γλώσσες περνάμε στην **ειδική επικοινωνία**
- **Η ειδική γλώσσα ορίζεται ως το σύνολο όλων των γλωσσικών μέσων που χρησιμοποιούνται σε έναν θεματικό τομέα για την κάλυψη των επικοινωνιακών αναγκών των ανθρώπων που εργάζονται σ' αυτόν**
- 1985-σήμερα: εισαγωγή της γνωσιακής παραμέτρου
(Βλαχόπουλος, 2015, 14-15).

Γενική – Ειδική μετάφραση Επαναξετάζοντας τις έννοιες

...there is not a clear frontier separating general and specialised language, communication or translation, that every text and every act of communication include, in different proportions, elements which can be characterized as general, and elements which can be characterized as specialised. This is admitted by a growing number of experts in LSP, terminology and translation (Mayoral-Asensio 2007).

Οριζόντιος και κάθετος άξονας κατηγοριοποίησης των κειμένων

- Οριζόντιος άξονας, της εκτάσεως (θεματικές των κειμένων): οικονομικά, εμπορικά, νομικά, επιστημονικά, τεχνικά, ιατρικά κείμενα...
- Κάθετος άξονας, της εντάσεως (όπως είδαμε παραπάνω) (βαθμός εξειδίκευσης του κειμένου): γενική μετάφραση, ειδική μετάφραση.
- Ο ορισμός ενός κειμένου ως ειδικού παραμένει εντούτοις σε μεγάλο βαθμό **υποκειμενικός**.

(Mayoral, *ibid*).

Τόσες ειδικές γλώσσες όσα και ειδικά πεδία

- Οι ειδικές γλώσσες είναι αντίστοιχες με τα επιστημονικά, γνωστικά και επαγγελματικά πεδία.
- Αυτό δυσκολεύει το μεταφραστικό έργο: προϋποθέτει μια ad hoc γνώση, η οποία καλό είναι να στηρίζεται σε κάποιες βασικές αρχές του πεδίου, αλλά η γνώση αυτή είναι ποικίλη
- Ο καλός μεταφραστής *δεν μπορεί και δεν θέλει να μεταφράζει τα πάντα*
- Συχνά όμως **αναγκάζεται να το κάνει**
- Με ενδεχόμενο κόστος σε επίπεδο ποιότητας

Ρευστότητα των πεδίων

- Δεν υπάρχουν αμετακίνητα όρια ανάμεσα στα πεδία
- Για παράδειγμα, ένα νομικό κείμενο μπορεί,, να είναι και οικονομικό (δίκαιο των εταιρειών)
- Ενώ υπάρχουν πολλά είδη νομικών κειμένων
- Ο χώρος και ο χρόνος επηρεάζουν τις ταξινομήσεις και τα είδη των κειμένων
- Όλες οι ταξινομήσεις ενέχουν ένα περιθώριο αυθαιρεσίας

Μια άλλη προσέγγιση: σε σχέση με την ανοιχτότητα στην ερμηνεία

- Επιστημονικά-τεχνικά κείμενα: αυστηρότητα ανάλογη των ιερών κειμένων (μη ερμηνεία)
- Νομικά-διοικητικά κείμενα: ανοιχτά στην ερμηνεία
- Σε κάθε περίπτωση, το είδος του κειμένου επηρεάζει και τη **μορφοσύνταξη** και ζητεί αντίστοιχη μετάφραση

Παράδειγμα: γλωσσικά χαρακτηριστικά επιστημονικού λόγου I Στρωματογραφία-Παλαιοντολογία

Πολλές φορές στη φύση συναντάμε σχηματισμούς όμοιους με απολιθώματα. Οι χαρακτηριστικές αυτές μορφές καλούμενες Ψευδοαπολιθώματα ουδεμία σχέση έχουν προς τον οργανικό κόσμο, αλλά είναι σχηματισμοί εντελώς ανόργανης προέλευσης. Ένα τέτοιο Ψευδοαπολίθωμα κλασικής μορφής είναι οι δενδρίτες, σχηματισμοί που μοιάζουν με κλαδίσκους και φύλλα φυτού. Σχηματίζονται μεταξύ δύο σχισμογενών επιφανειών που ανήκουν σε ασβεστολιθικά συνήθως πετρώματα, όπου εισέδυσσε ύδωρ περιέχον εν διαλύσει διάφορα ανόργανα υλικά, όπως οξείδια του Fe (π.χ. πυρολουσίτης) ή του Mn. Το ύδωρ τούτο αναπτύχθηκε δενδροειδώς, λόγω της διαφορετικής ταχύτητας διάλυσης των ασβεστολιθικών πετρωμάτων, μετά δε την εξάτμισή του παρέμειναν οι εν διαλύσει ουσίες σχηματίζοντας έτσι ομοίωμα απολιθωμένου φυτού. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα Ψευδοαπολιθωμάτων, τα οποία όλα είναι σχηματισμοί ανόργανης προέλευσης. (Συμεωνίδης, 2007).

http://www.esse.edu.gr/media/seminars/sem_notes/first_degree/stromatografia_paleontologia.pdf

Παράδειγμα: γλωσσικά χαρακτηριστικά

επιστημονικού λόγου II

Οικονομία

- **Διαχείριση Κινδύνων**
- Η Τράπεζα δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην αποτελεσματική παρακολούθηση και **διαχείριση των κινδύνων**, σε ατομικό και επίπεδο Ομίλου, με γνώμονα τη διατήρηση της σταθερότητας και συνέχειας των εργασιών της. Στο πλαίσιο αυτό, τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας μεριμνούν για την καταγραφή και τακτική επαναξιολόγηση της Επιχειρησιακής Στρατηγικής της αναφορικά με την ανάληψη, παρακολούθηση και διαχείριση των κινδύνων και τη διάκριση των συναλλαγών και πελατών κατά επίπεδο κινδύνου, τον καθορισμό των εκάστοτε αποδεκτών ανωτάτων ορίων ανάληψης κινδύνου συνολικά για κάθε είδους κινδύνου και την περαιτέρω εξειδίκευση καθενός εκ των ως άνω ορίων, καθώς και τη θέσπιση ορίων παύσης ζημιογόνων δραστηριοτήτων ή άλλων διορθωτικών ενεργειών.
- Η Τράπεζα μεριμνά, επίσης, για τη θέσπιση αξιόπιστων, αποτελεσματικών και ολοκληρωμένων πολιτικών και διαδικασιών για την αξιολόγηση και διατήρηση σε διαρκή βάση του ύψους, της σύνθεσης και της κατανομής των ιδίων κεφαλαίων, τα οποία κρίνονται εκάστοτε από τη Διοίκηση της Τράπεζας κατάλληλα για την κάλυψη της φύσης και του επιπέδου της διαχείρισης των κινδύνων που αναλαμβάνει ή ενδέχεται να αναλάβει η Τράπεζα. Οι ως άνω πολιτικές και διαδικασίες υπόκεινται σε τακτική εσωτερική επανεξέταση και αξιολόγηση από τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου, με στόχο να διασφαλίζεται ότι αυτές παραμένουν πλήρεις, επαρκείς και ανάλογες με τη φύση, την έκταση και την πολυπλοκότητα των εκάστοτε δραστηριοτήτων της Τράπεζας.

<http://www.piraeusbankgroup.com/el/investors/corporate-governance/risk-management>

Παράδειγμα: γλωσσικά χαρακτηριστικά

επιστημονικού λόγου III

Δίκαιο

5.α. Κατά παρέκκλιση των προβλεπομένων στην παράγραφο 4 του παρόντος άρθρου, επιτρέπεται η αποδοχή και εκτέλεση εντολών μεταφοράς κεφαλαίων προς το εξωτερικό από τα εποπτευόμενα από την Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύματα πληρωμών, συμπεριλαμβανομένων των αντιπροσώπων αυτών, καθώς και από ιδρύματα πληρωμών άλλων κρατών μελών της Ε.Ε. που παρέχουν νομίμως μέσω αντιπροσώπων τους στην Ελλάδα ή μέσω της εταιρείας Ελληνικά Ταχυδρομεία Α.Ε., υπηρεσίες εμβασμάτων (money remittance) έως του ποσού των χιλίων (1.000) ευρώ ανά φυσικό πρόσωπο/πληρωτή ανά ημερολογιακό μήνα, και μέχρι μηνιαίου ορίου σε ευρώ για το σύνολο των ανωτέρω παρόχων Υπηρεσιών Πληρωμών, το οποίο θα ορίζει και θα κατανέμει ανά πάροχο Υπηρεσιών Πληρωμών με απόφασή της η Επιτροπή Έγκρισης Τραπεζικών Συναλλαγών. Το όριο ανά πάροχο Υπηρεσιών Πληρωμών, τον ακριβή τρόπο υπολογισμού του οποίου ορίζει με απόφαση της η Επιτροπή Έγκρισης Τραπεζικών Συναλλαγών, νοείται ως το υπόλοιπο που προκύπτει σε μηνιαία βάση κατόπιν συμψηφισμού των εισερχομένων (προς την Ελλάδα) με τα εξερχόμενα (προς το εξωτερικό) εμβάσματα που έχουν διενεργηθεί μέσω του παρόχου Υπηρεσιών Πληρωμών.

ΠΡΑΞΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ:

«Επείγουσες ρυθμίσεις για τη θέσπιση περιορισμών στην ανάληψη μετρητών και τη μεταφορά κεφαλαίων» (ΦΕΚ Α' 84, 18.7.2015), όπως ισχύει (ΦΕΚ Β' 1561/24.7.2015), (ΦΕΚ Α' 90, 31.7.2015), (ΦΕΚ Β' 1617, 31.7.2015), (ΦΕΚ Β' 1620, 31.7.2015), (ΦΕΚ Β' 1721, 17.8.2015), (ΦΕΚ Β' 1867, 31.8.2015), (ΦΕΚ Β' 1871, 3.9.2015), (ΦΕΚ Β' 2100, 25.9.2015), (ΦΕΚ Β' 2110, 29.9.2015), (ΦΕΚ Β' 2131, 2.10.2015), (ΦΕΚ Β' 2387, 6.11.2015), (ΦΕΚ Α' 161, 30.11.2015), (ΦΕΚ Β' 2625, 7.12.2015), (ΦΕΚ Β' 4, 7.1.2016) και (ΦΕΚ Β' 684, 15.3.2016)

<http://www.hba.gr/>

Γενικά χαρακτηριστικά επιστημονικού λόγου

- **επιστημονική ορολογία:** συχνά δυσκολία κατανόησης από το μη ειδικό κοινό
- **ονοματοποίηση:** έντονη χρήση ονοματικών στοιχείων (ονόματα, φράσεις με ουσιαστικά) αντί ρηματικών
- **Παθητική σύνταξη**
- **Σύνθετες συντακτικές δομές**
- **Αποπροσωποποίηση**

Λεξιλογική και συντακτική **συμπύκνωση**

Παράδειγμα σκοτεινότητας I

Ακολουθώντας μια διαφορετική προσέγγιση, ο Holland (1995) προτείνει ότι, αν η Υπόθεση Friedman-Ball ευσταθεί, ενδέχεται να υπάρχει επίσης και μια δευτερογενής επίδραση ανάδρασης που βαίνει επιστρέφοντας από την αβεβαιότητα για τον πληθωρισμό προς τον πληθωρισμό, λόγω των σταθεροποιητικών προσπαθειών των υπευθύνων λήψης αποφάσεων πολιτικής.

Παράδειγμα σκοτεινότητας II

Οι επενδυτές, οι οποίοι θα πρέπει να έχουν ισοδύναμα δικαιώματα με τους λοιπούς εξασφαλιζόμενους έναντι του καλύμματος δανειστές, διατηρούν πάντως το δικαίωμα να ζητήσουν την αποπληρωμή από τα περιουσιακά στοιχεία που συγκαταλέγονται στο κάλυμμα. Σε κάθε περίπτωση επί των στοιχείων ενεργητικού της εκδότριας ή εγγυήτριας τράπεζας οι ομολογιούχοι και οι εξασφαλιζόμενοι έναντι του καλύμματος δανειστές θα πρέπει να έχουν ισοδύναμα δικαιώματα (*pari-passu*) με αυτά που αναλογούν στους καταθέτες και λοιπούς επενδυτές σε πλήρους εξασφάλισης τίτλους εκδόσεώς της για όσες τυχόν απαιτήσεις τους δεν ικανοποιηθούν από τα περιουσιακά στοιχεία που συγκαταλέγονται στο κάλυμμα.

Και όμως είναι πρωτότυπα

- Η σκοτεινότητα δεν είναι ίδιον της μετάφρασης
- Η αναγωγή στον πρωτότυπο λόγο δεν λύνει πάντα όλα τα προβλήματα
- Η συστηματική αναγωγή σε πολλαπλά δείγματα βοηθά

http://europa.eu/publications/resources-publishers/index_el.htm

Μετάφραση Ειδικών Κειμένων Ι
Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας

Βιβλιογραφία

- Kocourek, Rostislav (1991). *La langue française de la technique et de la science. Vers une linguistique de la langue savante*. Wiesbaden: Oscar Brandstetter Verlag.
- Mayoral-Asensio, Roberto (2007). Specialised translation: a concept in need of revision. *Babel*, 53,1, 48-55.
http://www.ugr.es/~rasensio/docs/Specialised_translation.pdf (10.9.2015).
- Βλαχόπουλος, Στέφανος (2015). *Διαπολιτισμική επικοινωνία στην οικονομία. Η μετάφραση οικονομικών κειμένων από τα γερμανικά στα ελληνικά*. Αθήνα: Κάλλιπος, <http://hdl.handle.net/11419/208> (10.9.2015)
- Συμεωνίδης, Νικόλαος (2007). *Αρχές στρωματογραφίας-παλαιοντολογίας*. Αθήνα: Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία.
http://www.esse.edu.gr/media/seminars/sem_notes/first_degree/stromatografia_paleontologia.pdf (10.9.215)
- ISO 1087, 1989, *Vocabulaire de la terminologie*, Genève, International Organization for Standardization.

Δικτυογραφία (15.10.2016)

- <http://www.hba.gr/>
- <http://www.piraeusbankgroup.com/el/investors/corporate-governance/risk-management>
- <http://www.hba.gr/4Statistika/UpIPDFs/2/2015/2015PiraeusBank.pdf>
- <http://www.ecologie.gouv.fr/Fiche-explicative-sur-l-effet-de.html>

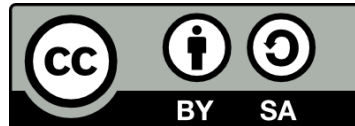
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Δημητρούλια Ξανθίπη. «Μετάφραση Ειδικών Κειμένων Ι. Η ειδική μετάφραση». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://opencourses.auth.gr/courses/OCRS505/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Φούφη Βασιλική
Θεσσαλονίκη, Φεβρουάριος 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.00.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

